

การเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ของนักเรียนไทยและไต้หวัน: การวิจัยผสมวิธี

(The Comparison of Causal Relationship Model of Inhibitory Control and Awareness of Phishing Scam Protection Behavior among Thai and Taiwan Students: A Mixed Methods Research)

ผู้ร่วมวิจัย

อ.ดร.นวทรัพย์ พิชัยสามารถ	สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา
รศ.ดร. อังศิรินทร์ อินทรกำแหง	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ผศ.ดร. พิษาดา ประสิทธิ์โชค	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ผศ.ดร. สุदारัตน์ ตันติวิวัฒน์	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
ผศ.ดร. กาญจนา ภัทรวิวัฒน์	สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
อ.ดร.สมเสมอ ทักษิณ	สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา
ผศ.ดร.ภิญโญ วงษ์ทอง	สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา
Prof.Dr. Gwo-Jen Hwang	National Taichung University of Education, Taiwan
Dr. Darmawansah	Empower Vocational Education Research Center

ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากเงินรายได้ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ปี พ.ศ. 2568

คำนำ

การวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ของนักเรียนไทยและไต้หวัน: การวิจัยผลานวิธิ เกิดจุดประกายเริ่มต้นมาจากการที่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้มีโครงการสร้างความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และมหาวิทยาลัย National Taichung University of Education, Taiwan เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่ง ที่มีการดำเนินกิจกรรมความร่วมมือกับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ทาง สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษาและสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ ได้เห็นโอกาสนี้ จึงได้เจรจาความร่วมมือกับ Prof.Dr. Gwo-Jen Hwang และ Dr. Darmawansah เพื่อดำเนินโครงการวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่ การออกแบบการวิจัย การหาทุนวิจัย การดำเนินการเก็บข้อมูลแลกเปลี่ยนข้อมูลของนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้งสองมหาวิทยาลัย วิเคราะห์ข้อมูล รายงานผลการวิจัยและร่วมเขียนบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติ

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ สำเร็จได้ด้วยที่ สถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษาและสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ เปิดโอกาสความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากสถาบันวิจัย พัฒนา และสาธิตการศึกษา และได้รับความอนุเคราะห์จากสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้องที่อนุเคราะห์ให้นักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างให้ความร่วมมือในการวิจัยและตอบแบบสอบถามได้อย่างครบถ้วน คณะวิจัยจึงเรียนมาเพื่อขอขอบคุณไว้ ณ โอกาสนี้

คณะวิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย	5
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม	6
ส่วนที่ 1 สถานการณ์การหลอกลวงทางออนไลน์ของวัยรุ่น	6
ส่วนที่ 2 พฤติกรรมป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ของวัยรุ่น	12
ส่วนที่ 3 การเรียนรู้ผ่านเกมกับพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์	25
ส่วนที่ 4 ปัจจัยเชิงเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์	26
ส่วนที่ 5 การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ	28
ส่วนที่ 6 กรอบแนวคิดการวิจัย สมมติฐานการวิจัย	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	34
ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงสังเคราะห์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ผ่านเกม ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ในเด็กและวัยรุ่น	34
ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ การวัดและตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ในนักเรียนไทยและไต้หวัน	36
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	43
ส่วนที่ 1 ผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยและโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ ผ่านเกมที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ของนักเรียน	43
ส่วนที่ 2 ผลการตรวจสอบเครื่องมือวัดการยับยั้งชั่งใจ ความตระหนักรู้ พฤติกรรมป้องกัน การหลอกลวงทางออนไลน์และการเรียนรู้ผ่านเกมของนักเรียน	51
ส่วนที่ 3 ผลการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มี ต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ของนักเรียน	72
ส่วนที่ 4 วิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและ ความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ระหว่างกลุ่มนักเรียนไทย และกลุ่มนักเรียนไต้หวัน	84
ส่วนที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจ และความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมการป้องกันการหลอกลวงทางออนไลน์ระหว่างกลุ่ม นักเรียนไทยและกลุ่มนักเรียนไต้หวัน	86

สารบัญ

หน้า

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

88

อภิปรายผล

93

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

98

เอกสารอ้างอิง

100

ภาคผนวก

112

แบบสอบถามและผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

113

ผลการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

118

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 ผลสถานภาพของกลุ่มประชาชนทั่วไปที่จำแนกตามเพศและช่วงวัย	9
ตาราง 2 ผลสถานภาพของกลุ่มประชาชนทั่วไปที่จำแนกตามระดับการศึกษา	10
ตาราง 3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์	16
ตาราง 4 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บข้อมูลจำแนกตามระดับชั้นปี	37
ตาราง 5 ระยะเวลาการดำเนินงานโครงการวิจัย	40
ตาราง 6 คำที่ใช้สืบค้นตามหลักกรอบแนวคิด PICO	43
ตาราง 7 การประเมินคุณภาพของงานวิจัย (Critical Appraisal) โดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย สำหรับงานวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Study)	45
ตาราง 8 การสกัดข้อมูลจากงานวิจัยทั้งหมด 9 เรื่องที่ผ่านเกณฑ์การคัดเข้า	46
ตาราง 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	51
ตาราง 10 ค่าสถิติของไคเซอร์ – ไมเยอร์ – โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett’s Test of Sphericity) ของแบบวัดพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์	53
ตาราง 11 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ของตัวบ่งชี้/ข้อคำถาม ของแบบวัดพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์	54
ตาราง 12 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์	55
ตาราง 13 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านเกม	57
ตาราง 14 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ของตัวบ่งชี้/ข้อคำถาม ของแบบวัดความตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงทางออนไลน์	58
ตาราง 15 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดความตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงทางออนไลน์	59
ตาราง 16 ค่าสถิติของไคเซอร์ – ไมเยอร์ – โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett’s Test of Sphericity) ของแบบวัดความยับยั้งชั่งใจ	61
ตาราง 17 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ของตัวบ่งชี้/ข้อคำถาม ของแบบวัดความตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงทางออนไลน์	61
ตาราง 18 แสดงผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดความยับยั้งชั่งใจออนไลน์	62
ตาราง 19 ค่าสถิติของไคเซอร์ – ไมเยอร์ – โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett’s Test of Sphericity) ของแบบวัดแรงจูงใจในการป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์	63
ตาราง 20 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก ด้วยวิธีแวนิแมกซ์ของตัวบ่งชี้/ข้อคำถาม ของแบบวัดแรงจูงใจในการป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์	63

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตาราง 21 แสดงผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดแรงจูงใจในการป้องกัน การถูกหลอกลวงทางออนไลน์	65
ตาราง 22 ค่าสถิติของไคเซอร์ – ไมเยอร์ – โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett’s Test of Sphericity) ของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม	67
ตาราง 23 ค่าน้ำหนักองค์ประกอบภายหลังจากการหมุนแกนแบบมุมฉาก ด้วยวิธีแวนแมกซ์ของตัวบ่งชี้ /ข้อคำถาม ของแบบวัดการสนับสนุนทางสังคม	67
ตาราง 24 แสดงผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดการสนับสนุนทางสังคม	68
ตาราง 25 ค่าสถิติของไคเซอร์ – ไมเยอร์ – โอลคิน (KMO) และค่าสถิติของบาร์ทเลทท์ (Bartlett’s Test of Sphericity) ของแบบวัดการเรียนรู้ผ่านเกม	70
ตาราง 26 แสดงผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดการเรียนรู้ผ่านเกม	70
ตาราง 27 แสดงผลการวิเคราะห์หึ่งค์ประกอบเชิงยืนยัน รูปแบบการวัดการเรียนรู้ผ่านเกม	71
ตาราง 28 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ประเทศ	72
ตาราง 29 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มรวม	75
ตาราง 30 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มนักเรียนไทย	76
ตาราง 31 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย กลุ่มนักเรียนไต้หวัน	77
ตาราง 32 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) ของตัวแปรสาเหตุไปยังตัวแปรผลภายในรูปแบบความสัมพันธ์เชิง สาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวง ทางออนไลน์กลุ่มรวม	78
ตาราง 33 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) ของตัวแปรสาเหตุไปยังตัวแปรผลภายในรูปแบบความสัมพันธ์เชิง สาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวง ทางออนไลน์ในกลุ่มนักเรียนไทย	80
ตาราง 34 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล (β) ของตัวแปรสาเหตุไปยังตัวแปรผลภายในรูปแบบความสัมพันธ์ เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวง ทางออนไลน์ในกลุ่มนักเรียนไต้หวัน	82
ตาราง 35 ผลการวิเคราะห์ความไม่แปรเปลี่ยนรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจ และความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ระหว่างกลุ่ม นักเรียนไทยและกลุ่มนักเรียนไต้หวัน	84
ตาราง 36 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจ และความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกหลอกลวงทางออนไลน์ระหว่างกลุ่ม นักเรียนไทยและกลุ่มนักเรียนไต้หวัน	86

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 ทฤษฎีแรงจูงใจป้องกัน (Protection Motivation Theory Model)	13
ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย	32
ภาพประกอบ 3 PRISMA Flowchart	44
ภาพประกอบ 4 Forest Plot ของผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมที่มีต่อการป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ในเด็กและเยาวชน	50
ภาพประกอบ 5 Funnel plot แสดงผลของผลของโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมที่มีต่อการป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ในเด็กและเยาวชน จากงานวิจัย 9 เรื่อง	51
ภาพประกอบ 6 รูปแบบการวัดพฤติกรรมป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์	57
ภาพประกอบ 7 รูปแบบการวัดความตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงทางออนไลน์	60
ภาพประกอบ 8 รูปแบบการวัดความยับยั้งชั่งใจ	63
ภาพประกอบ 9 รูปแบบการวัดแรงจูงใจในการป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์	66
ภาพประกอบ 10 รูปแบบการวัดการสนับสนุนทางสังคม	69
ภาพประกอบ 11 รูปแบบการวัดการเรียนรู้ผ่านเกม	72
ภาพประกอบ 12 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ ในกลุ่มรวม	79
ภาพประกอบ 13 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ในกลุ่มนักเรียนไทย	81
ภาพประกอบ 14 แบบจำลองความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยับยั้งชั่งใจและความตระหนักรู้ที่มีต่อพฤติกรรมป้องกันการถูกล่อลวงทางออนไลน์ในกลุ่มนักเรียนไต้หวัน	83